

Jaarbericht 2008

Internationale Mensenrechten- procedures

DJZ

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Colofon

Uitgave Ministerie van Buitenlandse Zaken
Grafische productie Optima Forma bv
Druk OBT bv, Den Haag

Bestelcode BZDR6653/N
maart 2009

www.minbuza.nl

Inhoudsopgave

Stilte na de storm	4
Europees Hof voor de Rechten van de Mens	6
Europees Comité voor Sociale Rechten	8
Verdragscomités van de Verenigde Naties	9
Verdragsonderhandelingen en goedkeuringsprocedures	10
Activiteiten in de Raad van Europa	11
Buitenlandse missies, kennisoverdracht en publicaties	14
Bijlage I: Uitspraken en beslissingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens	16
Bijlage II: Zaken, aanhangig bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht	19
Bijlage III: Uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die op 31 december 2008 geagendeerd waren door het Comité van Ministers in het kader van het toezicht op grond van Artikel 46 lid 2 EVRM	22
Bijlage IV: Inzichten (views) van de VN-verdragscomités	24
Bijlage V: Zaken, aanhangig bij de VN-Verdragscomités, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht	28

Stilte na de storm

Dit vierde jaarbericht internationale mensenrechtenprocedures – voorheen verschenen onder diverse verwante titels, maar qua opzet grotendeels onveranderd – is een opmerkelijk dun exemplaar. Dat mag als goed nieuws worden beschouwd. Het hart van het jaarbericht is immers steeds het overzicht van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zaken tegen Nederland. Komt een klacht eenmaal tot een uitspraak, hetgeen doorgaans het geval is bij één à twee procent van de vijfhonderd op jaarbasis ingediende klachten, dan leert de ervaring dat er rekening mee moet worden gehouden dat het Hof een schending van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zal vaststellen. Zo gaf 2007 een vijftal uitspraken met de constatering van een schending te zien, die alle vijf de gemoederen flink bezighielden. Het jaar 2008 breekt echter met die trend: het leverde slechts één Hofuitspraak op, en die betrof niet de vaststelling van een schending, maar de financiële afronding van de zaak Geerings, één van het vijftal uit 2007, waarin het Hof destijds een schending van de onschuldpresumptie van artikel 6 lid 2 EVRM had vastgesteld. Men moet lang in de geschiedenis teruggaan – en in elk geval langer dan 1998, het oprichtingsjaar van het Hof in zijn huidige vorm – om een dergelijk ‘schendingsvrij’ jaar te vinden. Dat ook in andere internationale mensenrechtelijke klachtprocedures in 2008 geen schendingen werden geconstateerd is aanzienlijk minder opzienbarend. In die procedures is immers maar sporadisch sprake van de constatering van een schending.

Opmerkelijk in 2008 was voorts de ontvangst van de eerste collectieve klacht onder het Aanvullend Protocol bij het Europees Sociaal Handvest, ingediend door Defence for Children International. De klacht betreft het recht op huisvesting voor illegaal in Nederland verblijvende minderjarigen. Een uitspraak van het Europees Comité voor Sociale Rechten wordt in 2009 verwacht.

In dit jaarbericht wordt gewoontegetrouw een overzicht gegeven van Nederlandse zaken onder de internationale mensenrechtenprocedures, alsmede van overige activiteiten van de Agent van de Regering. De functie is ondergebracht bij de Afdeling Internationaal Recht van de Directie Juridische Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In 2008 trad Liselot Egmond aan als plaatsvervangend Agent. Daarnaast werd de Agent bijgestaan door Wendy van der Sluijs als gedetacheerde vanuit de Raad van State. De Agent kan niet functioneren zonder medewerking van velen binnen de rijksoverheid. In het vorig jaarbericht werd al specifiek verwezen naar de Directie Wetgeving van het Ministerie van Justitie. Daarnaast dienen vermeld te worden de collega's van de Immigratie- en Naturalisatiedienst, van de Directie Wetgeving, Bestuurlijke en Juridische aangelegenheden van het Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, van de Afdeling Vertalingen, de Afdeling Asiel en Migratie, de Afdeling Mensenrechten en de Afdeling Raad van Europa, alle van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, van diverse ambassades in landen van herkomst van klagers en *last but not least* van de Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Raad van Europa.

Voor commentaar of verzoeken om informatie kunt u te allen tijde contact opnemen (djz-ir@minbuza.nl, tel. 070 – 348.6724) en kunt u bovendien de website www.minbuza.nl/ehrm bezoeken.

Den Haag, maart 2009

Roeland Böcker
Liselot Egmond

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Vooraf verdient vermelding dat op 29 en 30 mei de president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, Jean-Paul Costa, op uitnodiging van de Minister van Justitie een bezoek aan Nederland bracht in gezelschap van de Nederlandse rechter, Egbert Myjer, en de plaatsvervangend griffier, Michael O'Boyle. De delegatie werd ontvangen door Hare Majesteit de Koningin en daarnaast door een groot aantal bewindslieden, leden van de rechterlijke macht, de Raad van State en beide kamers der Staten-Generaal, en wetenschappers. Hiermee werd de hechte band tussen het Hof en Nederland nog weer eens bevestigd.

In 2008 werden door het Hof met betrekking tot klachten tegen Nederland

- 526 nieuwe verzoekschriften ontvangen (2007: 513);
- 334 verzoekschriften niet-ontvankelijk verklaard en/of van de rol geschrapt (2007: 335);
- 2 verzoekschriften ontvankelijk verklaard (2007: 0);
- 42 verzoekschriften aan de Regering ter kennis gebracht (2007: 34); en
- 1 uitspraak gedaan (2007: 10).

Het aantal aanhangige verzoekschriften in Nederlandse zaken bedroeg

- 531 op 1 januari 2008 en
- 547 op 31 december 2008.

De genoemde uitspraak tegen Nederland betrof de vaststelling van billijke genoegdoening na een eerdere uitspraak op de merites.

Voorts zijn in 2008 door het Hof 42 verzoeken tot het treffen van een voorlopige maatregel ontvangen¹, waarvan er

- 33 zijn afgewezen;
- 9 zijn toegewezen en aan de Regering ter kennis gebracht.

1 Op grond van Regel 39 van de Procedureregels van het Hof.

In geen enkele zaak werd een hoorzitting gehouden.

In **Bijlage I** treft u samenvattingen aan van uitspraken (*judgments*) van het Hof in zaken tegen Nederland, alsmede een opsomming van zaken tegen Nederland waarin het Hof gemotiveerde beslissingen (*decisions*) tot niet-ontvankelijkheid nam. Alle genoemde uitspraken en beslissingen zijn te vinden op de website van het Hof, www.echr.coe.int.

In **Bijlage II** treft u aan een overzicht van zaken, aanhangig bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht.

In **Bijlage III** treft u aan een overzicht van uitspraken in zaken tegen Nederland waarin het Comité van Ministers op 31 december 2008 nog geen afsluitende resolutie had aangenomen. In het merendeel van deze zaken heeft Nederland de uitspraak tenuitvoergelegd en daarover gerapporteerd aan het Comité van Ministers.

In de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer van de minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de minister van Justitie, over zaken tegen Nederland bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens² wordt aandacht besteed aan de maatregelen die gedurende het verslagjaar zijn genomen ten behoeve van de tenuitvoerlegging van uitspraken in zaken tegen Nederland.

2 Kamerstukken II, 2008-2009, 30 481, nr. 4.

Europees Comité voor Sociale Rechten

In 2008 werd door het Europees Comité voor Sociale Rechten één verzoekschrift op grond van het Aanvullend Protocol bij het Europees Sociaal Handvest aan de Regering ter kennis gebracht. Het betreft een collectieve klacht van Defence for Children International betreffende het recht op huisvesting van illegaal in Nederland verblijvende minderjarigen.

Verdragscomités van de Verenigde Naties

Anders dan bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, beschikt de Agent niet over gedetailleerde gegevens met betrekking tot het aantal klachten tegen Nederland dat bij de verschillende VN-Verdragscomités aanhangig is. De informatie die u hieronder aantreft, heeft betrekking op de zaken die door de VN-Verdragscomités aan de Nederlandse regering ter kennis zijn gebracht.

In het jaar 2008 werden door de VN-Verdragscomités met betrekking tot klachten tegen Nederland:

- 5 verzoekschriften aan de regering ter kennis gebracht (alle aanhangig bij het Mensenrechtencomité) en werden in
- 6 zaken inzichten (*views*) vastgesteld, waarvan 5 door het Mensenrechtencomité en 1 door het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen.

In **Bijlage IV** treft u samenvattingen aan van de inzichten van de VN-Verdragscomités in Nederlandse zaken. De volledige tekst van deze inzichten is te vinden op de website van de Verenigde Naties, www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf.

In **Bijlage V** treft u een lijst aan van Nederlandse zaken, aanhangig bij de VN-Verdragscomités, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht.

Verdragsonderhandelingen en goedkeuringsprocedures

Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten

In februari, maart en april werden de onderhandelingen in een werkgroep van de Verenigde Naties afgerond over een ontwerptekst voor een Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. Het Protocol, dat in december werd aangenomen in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, bevat in de eerste plaats een individueel klachtrecht ter zake van de in het Verdrag neergelegde rechten. Daarnaast bevat het een statenklachtrecht en een onderzoeksbevoegdheid voor het Comité voor Sociale Rechten.

Verdrag toegang tot officiële documenten

In het Stuurcomité Mensenrechten (CDDH) van de Raad van Europa werden in maart de onderhandelingen over de ontwerptekst van een Verdrag inzake de toegang tot officiële documenten afgerond. Het Verdrag, dat het recht van de burger vastlegt op toegang tot officiële documenten en daarmee in feite een nieuw mensenrecht in het leven roept, werd vervolgens aangenomen in het Comité van Ministers van de Raad van Europa en zal in 2009 voor ondertekening worden opengesteld.

Activiteiten in de Raad van Europa

Stuurcomité Mensenrechten (CDDH)

Het Stuurcomité Mensenrechten heeft tot taak de besluitvorming op het gebied van de mensenrechten in het Comité van Ministers van de Raad van Europa voor te bereiden. Het Stuurcomité bestaat uit vertegenwoordigers van alle zevenenveertig lidstaten van de Raad van Europa en stelt verdragen, protocollen, richtlijnen, handboeken, aanbevelingen en dergelijke op, daarmee het acquis van de Raad van Europa vormgevend en versterkend. Een aantal specifieke onderwerpen, die in het Stuurcomité op de agenda stonden, komen elders in dit jaarbericht aan de orde. Daarnaast hield het Stuurcomité zich bezig met de volgende onderwerpen:

- richtlijnen inzake verkorte asielprocedures;
- een aanbeveling inzake rechten van leden van de krijgsmacht;
- nationale minderheden;
- zwarte lijsten van de EU en de VN met van terrorisme verdachte personen en groeperingen;
- de procedure rond het toezicht op de tenuitvoerlegging van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens;
- sociale rechten.

Voorts besloot het Stuurcomité tot de oprichting van werkgroepen inzake

- LGBT-rechten (*lesbian, gay, bi-sexual, transgender*); en
- bestrijding van straffeloosheid bij mensenrechtenschendingen, welke werkgroepen in 2009 bijeen zullen komen.

Tot slot nam het Stuurcomité met waardering kennis van de op 12 en 13 november in Den Haag onder auspiciën van het Ministerie van BZK en de Raad van Europa georganiseerde conferentie *Human rights in culturally diverse societies: challenges and perspectives*.

Reflectiegroep (DH-S-GDR)

Zoals in het vorig jaarbericht vermeld werd in december 2007 – onder mandaat van het Comité van Ministers – door het Stuurcomité Mensenrechten een zogenoemde “Reflectiegroep” opgericht, met als opdracht voorstellen voor het functioneren van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op de lange termijn uit te werken. De Reflectiegroep diende zich daarbij te baseren op rapporten uit voorgaande jaren, in het bijzonder het rapport van de “Groep van Wijzen” uit 2006. De Reflectiegroep bracht in april tussenrapport uit³, dat conform de opdracht toegespitst was op maatregelen die geen wijziging van het EVRM vereisen. Actie werd voorgesteld op de volgende terreinen:

- informatie en advies aan potentiële klagers;
- detachering nationale rechters bij het Hof;
- nauwere betrokkenheid van de Europees Commissaris voor de Rechten van de Mens bij, onder andere, de tenuitvoerlegging van Hofuitspraken;
- bekendmaking van Hofuitspraken;
- billijke genoegdoening;
- ontvankelijkheidscriteria;
- nationale rechtsmiddelen;
- eenzijdige verklaringen;
- de zesmaandstermijn voor de indiening van klachten;
- *pilot judgments*;
- een statuut van het Hof.

In juni deed Roeland Böcker als voorzitter van de Reflectiegroep verslag van de werkzaamheden op de conferentie *Towards stronger implementation of the European Convention on Human Rights at national level* in Stockholm⁴. In oktober zette de Reflectiegroep zijn werkzaamheden voort met het accent op maatregelen die mogelijk wél wijziging van het EVRM vereisen. Het eindrapport dient gereed te zijn op 31 maart 2009.

3 CDDH(2008)008 Add. II.

4 www.coe.int/t/E/Human_Rights/h-inf_2008_11.pdf.

Handboek mensenrechten en milieu

In samenwerking met het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer werd de Nederlandse vertaling in drukvorm uitgegeven van het Handboek mensenrechten en milieu⁵, dat voor het eerst verscheen in 2005 onder auspiciën van de Raad van Europa. Het Handboek bevat een overzicht van mensenrechtelijke beginselen op milieugebied, zoals die met name naar voren komen in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het Handboek werd aan alle belanghebbende partijen gezonden.

5 www.minbuza.nl/binaries/ecer-en-ecir--nieuw-/ecer/pdf/dossier/mensenrechten-en-milieu.pdf.

Buitenlandse missies, kennisoverdracht en publicaties

Mensenrechten in de internationale arena

Op 7 en 8 februari vond in Londen een conferentie plaats over bescherming van mensenrechten in de internationale arena. Aan de hand van inleidingen van onder meer Thomas Hammarberg, mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, Luzius Wildhaber, oud-president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en Max van der Stoep, voormalig Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden, werd gesproken over de successen, maar vooral ook de tekortkomingen en uitdagingen die het huidige internationale mensenrechtenbeschermingssysteem biedt.

Agentenbijeenkomst

Tijdens het Slowaakse voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa vond op 3 en 4 april 2008 in Bratislava een bijeenkomst plaats van Agenten bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Gedurende twee dagen werd gediscussieerd aan de hand van vier thema's en werden onderlinge ervaringen uitgewisseld. Op de eerste dag werd met name de rol van de Agent als vertegenwoordiger van de lidstaat bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens belicht alsmede de verantwoordelijkheid van de Agent bij de totstandkoming van wetgeving in overeenstemming met het EVRM. Op de tweede dag kwam met name de rol van de Agent bij de tenuitvoerlegging van uitspraken aan de orde en ten slotte werd ingegaan op de rol van de Agent bij het publiceren en verspreiden van de jurisprudentie van het Hof.

Mensenhandel

Op 2 en 3 december werd in Madrid deelgenomen aan een seminar inzake mensenhandel. Het seminar was voorbereid door het Stuurcomité voor Gender Gelijkheid (CDEG) van de Raad van Europa in samenwerking met de Spaanse regering. Centraal stond het begin 2008 in werking getreden verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel. Doel was met name landen die de benodigde wetgeving nog niet op orde hebben te laten profiteren van de kennis en ervaring van landen waar dat wel, of althans meer, het geval is.

Kennisoverdracht

In oktober gaf Liselot Egmond gastcollege aan het Utrecht Law College over het onderwerp Nederland in internationale mensenrechtenprocedures en de rol van de Agent daarbij.

Publicaties

Feest in mensenrechtenland, Special 10 jaar ‘nieuw’ EHRM, in NJCM-Bulletin, jrg. 33 (2008), blz. 954 e.v.

Bijlage I

Uitspraken en beslissingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Hieronder treft u samenvattingen aan, gerangschikt naar datum, van alle uitspraken (*judgments*) van het Hof in zaken tegen Nederland uit het jaar 2008, alsmede een opsomming van zaken ten Nederland waarin het Hof gemotiveerde beslissingen (*decisions*) tot niet-ontvankelijkheid of schrapping van de rol nam. Alle genoemde uitspraken en beslissingen zijn te vinden op de website van het Hof, www.echr.coe.int.

Uitspraken (*judgments*)

GEERINGS, 14 februari 2008, klacht nr. 30810/03 (billijke genoegdoening)

Op 1 maart 2007 deed het Hof reeds uitspraak in de zaak *Geerings*.⁶ Het Hof oordeelde destijds dat artikel 6, tweede lid, EVRM was geschonden, omdat de door de nationale rechter opgelegde maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel niet alleen betrekking had op feiten waarvoor klager was veroordeeld, maar ook op feiten waarvan hij was vrijgesproken, waardoor de nationale rechter leek vast te stellen dat klager toch schuldig was aan misdrijven waarvan hij was vrijgesproken. In zijn uitspraak van 2007 hield het Hof de kwestie van billijke genoegdoening en van proceskosten aan, mede rekening houdend met de mogelijkheid van een schikking tussen de Regering en klager. In zijn uitspraak van 14 februari 2008 overweegt het Hof allereerst dat partijen over vergoeding van materiële schade overeenstemming hebben bereikt. Het gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft namelijk bij uitspraak van

6 *Geerings*, 1 maart 2007, klacht nr. 30810/03. Zie Jaarbericht 2007 Agent Mensenrechtenprocedures, www.minbuza.nl/ehrm.

27 september 2007 het bedrag dat aan klager in de ontnemingsprocedure als betalingsverplichting was opgelegd verminderd tot een bedrag van € 6.257,18, als gevolg waarvan dat deel van de zaak als afgehandeld kan worden beschouwd. Vervolgens oordeelt het Hof dat klager immateriële schade heeft geleden en dat deze niet volledig wordt gecompenseerd door erkenning van een schending van artikel 6, tweede lid, EVRM. Klager had gesteld dat zijn immateriële schade € 10.000 bedroeg, maar het Hof heeft de toekenning van € 1.000 redelijk geacht. Ten slotte heeft het Hof klager een vergoeding voor proceskosten toegekend van € 5.250,00 exclusief BTW. Naar aanleiding van deze uitspraak is door het College van procureurs-generaal een richtsnoer voor de ontnemingspraktijk vastgesteld, waarin onder meer is vastgelegd dat geen voordeel kan worden ontnomen indien het gaat om feiten waarvan betrokkene is vrijgesproken, behalve indien vaststaat dat deze daadwerkelijk voordeel heeft genoten uit die feiten.

Gemotiveerde beslissingen (decisions) tot niet-ontvankelijkheid

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum beslissing
Remmerswaal	34441/05	9 september 2008
Boivin ⁷	73250/01	9 september 2008
Frijns	11838/06	13 november 2008
Etablissements Biret Et Cie S.A. E.A. ⁸	13762/04	9 december 2008
Connolly ⁹	73274/01	9 december 2008

7 De aan deze beslissing ten grondslag liggende klacht was tevens gericht tegen drieëndertig andere lidstaten van de Raad van Europa.

8 De aan deze beslissing ten grondslag liggende klacht was tevens gericht tegen veertien andere EU-lidstaten.

9 Idem.

Gemotiveerde beslissingen (decisions) tot schrapping van de rol

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum beslissing
Goloubev	41583/04	17 januari 2008
Jimale	7028/04	17 januari 2008
Harutyunian	10980/04	17 januari 2008
Mir Isfahani	31252/03	31 januari 2008
Ali Mohammed	15204/04	31 januari 2008
Yuusuf Nuur	1734/04	31 januari 2008
Youssef A.O.	38766/03	12 februari 2008
Abdi Iyow	4028/04	11 maart 2008
Saraian	20816/05	22 april 2008
Hassan Abukar	20218/04	22 april 2008
M.E.	21258/03	22 april 2008
Ahmed Said	43482/04	06 mei 2008
Ali Yousef	2683/04	13 mei 2008
Enait	23307/05	20 mei 2008
Barakat Saleh	15243/04	3 juni 2008
Kücüksahin	71526/01	17 juni 2008
Dinic	7137/07	1 juli 2008
Rompa	9028/05	1 juli 2008
Leter	21251/03	1 juli 2008
Heinse	34399/05	23 september 2008
Abshir Mohamed	38940/06	23 september 2008
Said & Karim	8437/04	30 september 2008
Hadji	15195/04	30 september 2008
Rushingwa A.O.	5956/07	14 oktober 2008
Sekasi	39828/03	16 december 2008
Mahwi	14033/08	16 december 2008
Hossein Kheel	34583/08	16 december 2008

Bijlage II

Zaken, aanhangig bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
A.	4900/06	art. 3 (Libië)
A.A.Q.	42331/05	artt. 2, 3, 8 en 13 (Afghanistan)
A.Y.	43339/04	art. 3 (Somalië)
Abdilahi Abdulwahidi	21741/07	artt. 8 en 14 en art. 1 van Prot. 12 (Somalië)
Artemi en Gregory ¹⁰	35524/06	artt. 2, 3, 13 en Prot. 4
Arvelo Aponte	28770/05	art. 8 (Venezuela)
B. en I.	49805/08	art. 3 (Azerbeidzjan)
B. e.a.	7211/06	art. 3 (Soedan)
Bahri-El Outmani	52904/07	art. 8 (Marokko)
Belewai	9258/07	art. 8 (Afghanistan)
Berhe	51830/08	art. 8 (Eritrea)
Cuban	31103/06	art. 6 (redelijke termijn)
Cuzdan	6315/08	art. 8 (Turkije)
D.	47880/07	artt. 3, 8 en 13 (Angola)
Dalsum(van) & Schouten BV	38838/05	art. 6 (redelijke termijn)
Deveci	33874/07	art. 8 (Turkije)
Godonou	29754/04	art. 8 (Togo)
Habi	16049/07	art. 8 (Marokko)
Ibrahim Mohammed	1872/04	art. 8 (Somalië)
I.S.	6781/06	art. 3 (Somalië)

¹⁰ Deze klacht is tevens gericht tegen 21 andere EU-lidstaten.

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
J.	44719/06	artt. 3, 8 en 13 (Azerbeidzjan)
J.	31893/05	artt. 3, 6, 8 en 13 (Liberia)
K. en A.	45055/07	art. 3 en 8 (Afghanistan)
K.K.K.	54648/08	art. 3 (DRC)
Kersten	8027/08	art. 5 (ISD-maatregel)
Krops	26748/07	artt. 2, 3, 5, 6 en 13 (TBS-passant)
Lakomy	42179/08	art. 5 (Polen)
M.	29031/04	artt. 3 en 8 (DRC)
M.	42658/05	art. 3 (DRC)
M.S.	54238/07	art. 3.
Matingou Loubelo	16677/06	art. 8 (Congo)
Mesic	23208/05	art. 8 (Bosnië)
Mizrak en Mizrak	47136/07	art. 8 (Turkije)
Mol	10470/07	artt. 6 en 13 (redelijke termijn)
N.F.	21563/08	artt. 3, 8 en 13 (Afghanistan)
N.	4714/06	artt. 3 en 14 opvang Dublinclaimant)
N.	6107/07	artt. 3, 8 en 13 (Congo)
Nelissen	6051/07	art. 5 (TBS-passant)
Olgun	1859/03	art. 8 (Turkije)
O.S.M.A.	9583/06	art. 3 (Soedan)
Özer	35898/08	art. 8 (Turkije)
Poppe	32271/04	art. 6 (onpartijdigheid rechter)
Q. & H.	25077/06	art. 3 (Afghanistan)
R.	25424/05	art. 3 (Algerije)
R.A.	14232/07	art. 3 (Colombia)
Rad	22251/07	art. 8 (Afghanistan)
Radulovic	17756/08	art. 8 (voormalig Joegoslavië)
R. en G.	30696/05	artt. 2, 3, 6 en 13 (Afghanistan)
R. en S.	25629/07	artt. 3 en 8 (Afghanistan)
S.	32702/07	art. 3 (Niger)
S.A.	36809/06	art. 3 (Somalië)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
S.S.	39575/06	art. 3 (Afghanistan)
S. en I.	55/08	art. 3 (Iran)
S.L. en Z.D.	44092/05	artt. 3 en 13 (Iran)
Said Botan	1869/04	art. 8 (Somalië)
Sanoma Uitgevers B.V.	38224/03	art. 10 (vrijheid v. meningsuiting)
Schuitema	277/05	artt. 5 en 6 (vrijheidsbeneming)
Timmer	33291/08	artt. 3, 6, 7, 13
T.	6864/06	art. 3 (DRC)
Van Hout	20500/07	artt. 6 en 13 (redelijke termijn)
Voorhuis	28692/06	artt. 6 en 13 (redelijke termijn)
W.	4142/04	art. 3 (Somalië)
Wiesman	49111/08	artt. 6 en 8
Y.	11936/08	artt. 1, 2, 3, 5, 6, 13 en 14 en art. 1 van Prot. 12 (Syrië)
Z. e.a.	54255/07	artt. 3 en 13 (Belarus)

Bijlage III

Uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die op 31 december 2008 geagendeerd waren door het Comité van Ministers in het kader van het toezicht op grond van Artikel 46 lid 2 EVRM

Zaken voorzien van een * zijn door de Regering volledig tenuitvoergelegd, maar moeten nog door middel van een resolutie door het Comité van Ministers worden afgesloten.

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum uitspraak
Rutten*	32605/96	24 juli 2001
Sen*	31465/96	21 december 2001
A.B.*	37328/97	29 januari 2002
Visser*	26668/95	14 februari 2002
Meulendijks*	34549/97	14 mei 2002
Göcer*	51392/99	3 oktober 2002
Venema*	35731/97	17 december 2002
Van der Ven*	50901/99	4 februari 2003
Lorsé e.a.*	52750/99	4 februari 2003
Beumer*	48086/99	29 juli 2003
Doerga	50210/99	27 april 2004
Morsink	48865/99	11 mei 2004
Brand	49902/99	11 mei 2004
Lebbink*	45582/99	1 juni 2004
Del Latte*	44760/98	9 november 2004
Marpa Zeeland B.V. e.a.*	46300/99	9 november 2004
Nakach*	5379/02	30 juni 2005

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum uitspraak
Said*	2345/02	5 juli 2005
Mathew	24919/03	29 september 2005
Van Houten*	25149/03	29 september 2005
Schenkel*	62015/00	27 oktober 2005
Bocos-Cuesta*	54789/00	10 november 2005
Tuquabo-Tekle	60665/00	1 december 2005
Sezen *	50252/99	31 januari 2006
Rodrigues Da Silva & Hoogkamer*	50435/99	31 januari 2006
Salah*	8196/02	6 juli 2006
Baybasin*	13600/02	6 juli 2006
Sylla*	14683/03	6 juli 2006
Veraart	10807/04	30 november 2006
Salah Sheekh	1948/04	11 januari 2007
Geerings	30810/03	1 maart 2007
Ramsahai	52391/99	15 mei 2007
Van Vondel	38258/03	25 oktober 2007
Voskuil	64752/01	22 november 2007

Bijlage IV

Inzichten (views) van de VN-verdragcomités

Hieronder treft u samenvattingen aan van de inzichten (*views*) van de VN-verdragscomités in zaken tegen Nederland. De volledige teksten van alle inzichten van de comités zijn te vinden op de website van de Verenigde Naties, <http://tb.ohchr.org/default.aspx>.

Mensenrechtencomité

SCHUCKINK KOOL, 1 april 2008, zaak nr. 1569/2007

Klager is in een nationale procedure veroordeeld wegens openlijke geweldpleging. Hij stelt dat zijn recht op een eerlijke behandeling onder artikel 14 IVBPR is geschonden vanwege de weigering van het gerechtshof om de behandeling van de zaak op te schorten in verband met zijn afwezigheid. Het Comité overwoog dat het gerechtshof het verzoek om uitstel eerst had afgewezen nadat klager had nagelaten te bewijzen dat hij niet in staat was de zitting bij te wonen, dan wel aan te geven hoe zijn rechten zouden worden geschonden indien het verzoek om uitstel zou worden afgewezen. Het Comité concludeert dan ook dat de klacht onvoldoende is onderbouwd en verklaart de klacht niet-ontvankelijk.

LIN XI XIE en KAI RAY XIE, 28 april 2008, zaak nr. 1480/2006

De klacht betreft de afwijzing van de aanvraag voor een verblijfsvergunning en de daarop volgende uitzettingsprocedure. Klagers stellen dat Nederland hiermee in strijd handelt met het recht op gezinsleven, neergelegd in artikel 23 IVBPR. Omdat klagers in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning op grond van de Regeling afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet, wordt de klacht ingetrokken. De klacht is vervolgens door het Comité van de rol geschrapt.

VITAL MARIA FERNANDES e.a., 22 juli 2008, zaak nr. 1513/2006

De klacht betreft schending van artikel 17 (verbod van onwettige of willekeurige inmenging in het gezinsleven) en artikel 23 (recht op bescherming van het gezinsleven) IVBPR. Nu de aanvragen om verblijfsvergunningen zijn afgewezen worden klagers gedwongen een keuze te maken tussen een illegaal verblijf in Nederland en terugkeer naar Kaapverdië, terwijl de kinderen volledig geïntegreerd zijn in de Nederlandse samenleving. Naar de mening van het Comité heeft klager de stelling dat hij en zijn familie slachtoffer zijn geworden van een schending van de artikelen 17 en 23, ondanks verzoeken daartoe, onvoldoende onderbouwd. Het Comité acht de klacht daarom niet-ontvankelijk.

CHADZIJAN, 22 juli 2008, zaak nr. 1494/2006

De klacht betreft schending van de artikelen 7 (verbod op marteling), 14 (recht op *fair trial*), 17 (verbod van onwettige of willekeurige inmenging in het gezinsleven), 23 (recht op bescherming van het gezinsleven) en 24 (recht op bescherming van minderjarigen) IVBPR. Klaagster stelt dat zij het slachtoffer is geworden van bedreigingen en verkrachting door aanhangers van de Armeense president Kotsjarian en dat haar man is vermoord door (eveneens) aanhangers van de Armeense president. Na afwijzing van haar asielerzoek dient zij een klacht in bij het Comité. Het Comité is van mening dat de klacht voor wat betreft de schending van artikel 7 deels niet-ontvankelijk is omdat de klacht onvoldoende onderbouwd is. Voor zover de klacht gebaseerd is op schending van artikel 7 voor het overige en de artikelen 17 en 23 is het Comité van mening dat de klacht niet-ontvankelijk is omdat de aangevoerde feiten niet eerst zijn voorgelegd aan de nationale rechter. Voor zover de klacht is gebaseerd op een schending van artikel 14 wordt de klacht niet-ontvankelijk verklaard wegens de niet-toepasselijkheid van dit artikel op de feiten in deze zaak. Ten slotte verklaart het Comité ook de klacht op grond van artikel 24 niet-ontvankelijk, vanwege het feit dat klaagster onvoldoende heeft onderbouwd waarom een dreigende uitzetting naar het land van herkomst een schending van dit artikel zou opleveren.

MENG QIN CHEN, 30 oktober 2008, 1584/2007

De klacht betreft schending van artikel 17 (verbod van onwettige of willekeurige inmenging in het gezinsleven) IVBPR. Klaagster voert daartoe aan dat de weigering om haar en haar dochter een verblijfsvergunning toe te kennen een onwettige inmenging vormt in hun privéleven. Zij is van mening dat de Staat, door haar niet onmiddellijk uit te zetten, haar toestond een leven in Nederland

op te bouwen. Het Comité is van mening dat de klacht niet-ontvankelijk is, omdat klaagster de nationale procedures niet volledig benut heeft nu zij de vermeende schending van artikel 17 niet voorgelegd heeft aan de nationale rechter.

Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen

ZHEN ZHENG ZHENG, 27 oktober 2008, 15/2007

Klaagster stelt dat zij naar Nederland is gesmokkeld om hier in de prostitutie te werken, maar vervolgens heeft weten te ontsnappen. In de asielprocedure wordt een verblijfsvergunning geweigerd onder meer omdat klaagster niet voldoende details kan geven over haar reis van China naar Nederland. Ook wordt de verblijfsvergunning die zij aanvraagt omdat zij minderjarig en alleenstaande moeder is geweigerd, welke beslissing standhoudt tot in hoger beroep. Daarna doet klaagster een nieuwe aanvraag, gebaseerd op bijzondere omstandigheden. In het hoger beroep tegen de weigering van deze aanvraag is nog geen beslissing genomen. Bij het Comité stelt klaagster dat Nederland, in strijd met artikel 6 CEDAW (bestrijding van alle vormen van handel in vrouwen en van het exploiteren van prostitutie van vrouwen), niet voldoende zorg heeft betracht om (de gevolgen van) vrouwenhandel te bestrijden. Zij voert daartoe aan dat de IND haar niet heeft gewezen op de mogelijkheid van een speciale verblijfsvergunning voor slachtoffers van misbruik, en dat de Regering niet voldoende zorgvuldig heeft gehandeld in de procedures ter verkrijging van een verblijfsvergunning. De Regering voert ter verdediging aan dat klaagster de nationale rechtsmiddelen niet volledig heeft uitgeput, nu zij in de asielprocedure niet in beroep is gegaan en het hoger beroep voor de verblijfsvergunning nog loopt. Verder stelt de Regering dat klaagster de vermeende schending van artikel 6 niet naar voren heeft gebracht bij de gerechtelijke instanties, dan wel heeft nagelaten deze klacht te onderbouwen. Het Comité concludeert tot niet-ontvankelijkheid van de klacht omdat klaagster heeft verzuimd de nationale rechtsmiddelen uit te putten. Verder stelt het Comité dat er geen aanwijzingen zijn dat de Nederlandse rechtsmiddelen niet effectief of te langdurig zouden zijn.

Drie leden van het Comité geven in een *'dissenting individual opinion'* aan dat volgens hen deze klacht wel ontvankelijk is. Betoogd wordt dat de klacht om vrouwenhandel gaat en niet om het verkrijgen van een verblijfstitel. Deze leden benadrukken dat het de bedoeling van artikel 6 is dat lidstaten alle passende maatregelen zullen nemen om alle vormen van vrouwenhandel en exploitatie

van vrouwen tegen te gaan. In dit verband had de IND moeten opmerken dat klaagster slachtoffer van vrouwenhandel was, en haar moeten wijzen op haar mogelijkheden als slachtoffer. De volgende aanbevelingen worden gedaan aan de Regering: ten aanzien van klaagster moet de Regering bepalen of zij slachtoffer is van vrouwenhandel, en, indien dit het geval is, dient zij op grond van artikel 6 beschermd te worden. In het algemeen moet de Regering ervoor zorgen dat overheidsinstanties getraind zijn om slachtoffers van mensenhandel te herkennen, bij te staan en te informeren over de procedures ter bescherming van slachtoffers.

Bijlage V

Zaken, aanhangig bij de VN-verdragscomités, die op 31 december 2008 aan de Regering ter kennis waren gebracht

Mensenrechtencomité

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel IVBPR
Jalloh	1762/2008	artt. 13, 17 en 24
Jin	1840/2008	artt. 17 en 24
Khanamiryan	1801/2008	artt. 2 en 7
Mennen	1797/2008	art. 14
Xiao Hu Liu	1564/2007	artt. 17 en 24
Zegers	1788/2008	art. 14
Zhi Yang Chen	1609/2007	artt. 7, 17 en 24